

ನಾನೂ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ಬದುಕಿರುತ್ತೇನೋ!” ಆಗ ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ವನ್ನೂ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಛಾಯೆ ಆವರಿಸಿತು.

ಸ್ವಲ್ಪ ನಂತರ ಬಾಬಾ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ: “ವಾಸಂತೀ ಪೂಜೆಯ ನಡುವೆಯೇ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಪೂಜೆ. ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಕ್ಷಾಮದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ದಿನದಂದು ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆ. ಮಂದಿರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆದದ್ದೂ ಅದೇ ದಿನದಂದು. ಮೊದಲು ಹುಲ್ಲಿನ ಛಾವಣಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ತಾಕೂರರ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತಂದು ಹುಡುಗರ ಆಟದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯಿತು, ಆದರೆ ತಾಕೂರರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಧ್ಯಾನಿಸುವಾಗ ತಾಕೂರ್ ಹಾಗೂ ನಾನು ಇಬ್ಬರೇ ಇರುವಂತೆ, ಈಗ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ; ತಾಕೂರರು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು, ‘ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ನಂತರದ ದ್ವಿತೀಯೆಯ ದಿನದಂದು ನಾನು ಸಮಷ್ಟಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದೆ, ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.’ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಪೂಜಾದಿನದಂದು ತಾಕೂರರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ದಿನದಂದೇ ತಾಕೂರರು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತರು.

೧೨ ಜನವರಿ, ೧೯೩೭: ಇಂದು ಪೌಷ ಮಾಸದ ವನಭೋಜನ. ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದಲೇ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಓದು, ಬರಹಗಳಿಗೆ ರಜೆ. ಅವರು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೀನು ಹಿಡಿದು ತಂದಿದ್ದಾರೆ - ದೊಡ್ಡ ಮೀನುಗಳಿಲ್ಲ. ದಿದ್ದರೂ ಚಿಕ್ಕ ಹಾಗೂ ಸಾಧಾರಣ ಗಾತ್ರದ ಮೀನುಗಳಿದ್ದವು. ಖಿಚಡಿ, ಚೆಂಡು ಹೂವಿನ ವಡೆ, ಎಲೆಕೋಸಿನ ಪಲ್ಯ - ಬಕುಲ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದದಿಂದ ವನಭೋಜನ ಮಾಡಿದರು. ಸಂಜೆ ಹಿರಿಯರು, ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಬಾಬಾರ ಮುಂದೆ ಕಬಡ್ಡಿ ಆಡಿದರು. ದಿನವಿಡೀ ಆನಂದದಿಂದ ಕಳೆಯಿತು.

೧೪ ಜನವರಿ, ೧೯೩೭: “ಕಾಶೀಪುರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಯಾರೋ ಏನೋ ಹೇಳಿದಾಗ ಒಬ್ಬರು, ‘ಗೊತ್ತು, ಗೊತ್ತು’ ಎಂದರು. ತಾಕೂರರಿಗೆ ಆಗ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಗಂಟಲಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೂ ಕೈಯನ್ನೂರಿ, ತಲೆದಿಂಬಿನಿಂದ ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ‘ಏನಂದೆ? ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೆ? ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಡ. ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ, ಎಲ್ಲಿಯತನಕ ಬದುಕಿರುತ್ತೇನೋ, ಅಲ್ಲಿಯತನಕವೂ ಕಲಿಯುತ್ತೇನೆ. ಯಾರು ‘ಗೊತ್ತು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೋ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಯಾರು ‘ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅನಂತಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ?’ ಅವರ ಅಸ್ವಸ್ಥ ಶರೀರದಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಾತುಗಳು ಹೊರಟವು! ಗಂಟಲಿನಿಂದ ರಕ್ತ ಸುರಿಯಿತು. ಅನಂತರ ಯಾರೂ ಅವರ ಮುಂದೆ ‘ಗೊತ್ತು’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ಅನಂತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ನೋಡಿದೆ: ಯಸ್ಯ ಮತಂ ತಸ್ಯಾಮತಂ ಅವಿಜ್ಞಾತಂ ವಿಜಾನತಾಂ ವಿಜ್ಞಾತಮವಿಜಾನತಾಂ - ‘ಯಾರು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯನ್ನುತ್ತಾನೋ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ಯಾರು ತನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆನ್ನವನೋ ಅವನಿಗೇ ತಿಳಿದಿದೆ.’

“‘ನೀನೇನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಂತು ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಡ, ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಡ’ ಎಂದು ತಾಕೂರರು

ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರು (ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು) ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ತಾಳೆಯ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಚಪ್ಪಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕುಳಿತು, ನಂತರವೇ ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಜನ ಎಷ್ಟನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವರು? ಮಹಾರಾಜ್ ತಮ್ಮ ಎಂಜಲನ್ನು ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ‘ನಿನಗೆ ಕೊಡಲಾರೆ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ನಾನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ.”

೧೫ ಜನವರಿ, ೧೯೩೭: ಪೌಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ; ಗಂಗಾಸ್ನಾನದ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮದ ನಾಯಿ ಕಾಣೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಬಾಬಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ: “ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದೆ. bereavement (ವಿಯೋಗ ದುಃಖ)ದ ಹಾಗೆ.” ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಯಾರೋ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದಾರೆಂಬ ಸುದ್ದಿ ಬಂತು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರು ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಸಂಜೆ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದವು. ‘ದ್ಯೋತನಾ’, ‘ಮೂರ್ಛನಾ’, ‘ಲಕ್ಷಣಾ’ ಇತ್ಯಾದಿ. “ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಇವೆ. ‘ಗಂಗಾಯಾಂ ಘೋಷಃ’ - ಇದು ‘ಲಕ್ಷಣಾ’ಗೆ ಉದಾಹರಣೆ. ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರ ಹಳ್ಳಿಗಳಿರು ವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ’ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕು. ಸೂಚನೆ, ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ತಿಳಿಯಿತೆ? ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.”

೧೮ ಜನವರಿ, ೧೯೩೭: ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು. ಆಗಲೇ ಕತೆ ಆರಂಭವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹೊರೆ ಹಾಗೂ ಕೂಲಿಯವನ ಕತೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದೇಕೋ ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ‘ನೀನು ಚಮ್ಮಾರ’ ಎಂದನು. ತಕ್ಷಣವೇ ಆ ಕೂಲಿಯು ತಾನು ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಎಸೆದು ಓಡಿ ಹೋದನು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಮ್ಮಾರರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದನಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ.

“ಮಾಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ತಾಕೂರರು ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಅದು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ‘ನಾನು ಮೂರ್ಖ, ಬುದ್ಧಿಹೀನ’, ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೇ. ಸರಳ ಹೃದಯದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಬಳಸಾರಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ, ‘ಪ್ರಭು, ನಾನು ಮೂರ್ಖ; ಬುದ್ಧಿಹೀನ, ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು, ನನಗೇನೂ ಅರ್ಥವಾಗದು. ನೀನೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಡು, ದರ್ಶನ ನೀಡು.’ ಆಗ ರಾತ್ರೋರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವೆ. ತಾನು ಮೂರ್ಖನೆಂದು ಅರಿತವನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ಉಳಿಯುವನೇ? ‘The fool who knows that he is a fool is wise so far. But the fool who thinks himself wise is a fool indeed.’ (ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಹೀನನಿಗೆ ತಾನು ಮೂರ್ಖನೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆಯೋ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿ. ಆದರೆ ಯಾವ ಮೂರ್ಖ ತಾನು ಜ್ಞಾನಿಯೆಂದುಕೊಂಡಿರುವನೋ ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೂರ್ಖ). ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾದ ಮಾತು!” (ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಶ್ರದ್ಧಾತ್ರಯ

ಮಾನವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಮಹತ್ವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಷಯ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶ್ರದ್ಧಾಸೂಕ್ತವು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ದೇವತೆಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ತದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ತುಂಬ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ:

**ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಪ್ರಾತರ್ಹವಾಮಹೇ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಮಧ್ಯಂದಿನಂ ಪರಿ |
ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ನಿಮ್ನುಚಿ ಶ್ರದ್ಧೇ ಶ್ರದ್ಧಾಪಯೇಹ ನಃ ||**

“ದಿನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೇ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಮ್ಮನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.” ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಯೋಗ ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಪಾ ಹಿ ಜನನೀವ ಕಲ್ಯಾಣೇ ಯೋಗಿನಂ ಪಾತಿ - “ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಮಂಗಳಮಯಿ ತಾಯಿಯಂತೆ ಯೋಗಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.” ಬೈಬಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಹೇಳಿಕೆಯು ತುಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು: “ನಾವು ನಡೆಯುವುದು ಶ್ರದ್ಧಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ದೃಷ್ಟಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಲ್ಲ.” ಹೀಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಅನೇಕ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

ಗೀತೆಯ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಅರ್ಜುನನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ: “ಯಾರು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾಗಿ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ನಿಷ್ಠೆಯು ಎಂತಹದು - ಸಾತ್ವಿಕವೋ, ರಾಜಸಿಕವೋ ಅಥವಾ ತಾಮಸಿಕವೋ?” ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಅದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ವರ್ತಿಸುವವರನ್ನು ಕುರಿತಾದುದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಮಾತೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: “ಯಾರು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಮನಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸು

ತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ, ಉನ್ನತ ಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲ.” (೧೬.೨೩) ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತರಾಗಿಯೂ ಅನೇಕರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು, ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಅನೇಕರು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾಗಿರಬಹುದು.

‘ಶ್ರದ್ಧೆ’ ಎಂದರೆ ಆಸಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿ (positive attitude). ಈ ಪದವು ತುಂಬ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದು. ನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಆದರ, ಉತ್ಸಾಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳು ಈ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಸಡ್ಡೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಅವನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅನಾದರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೇಬೇಕು, ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಇದನ್ನು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು: ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು, ಚಿನ್ನ, ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಗೋಡೆಯನ್ನಾದರೂ ಒಡೆದು ಹಣವನ್ನು ದೋಚುವ ವರೆಗೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದೂ ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರನಾಗದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬಿಕೆಗೂ ಹಾಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆಗೂ ತುಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅನೇಕರು ದೇವರನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ದೇವರನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಾವು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಉತ್ಸಾಹವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ಡಾಂಭಿಕ

ವಾಗಿಯೋ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಅಷ್ಟೆ. ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವು ಯಾವುದೋ ದುರ್ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ, ಹೇಳಿದವನು ನಂಬಿಕಸ್ಥನಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಂಬುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ದುರ್ಘಟನೆಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದಲೇ ನಡೆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವೇ ಬೇರೆ. ಅದು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಭಾವವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ನಂಬಿಕೆಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ನಚಿಕೇತನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು ಎಂದು ನಾವು ಕಠೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತೇವೆ. ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು? ಅವನಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಯಿತು, ಮೃತ್ಯುವನ್ನೇ ಎಂದು ರಿಸಲು ಅವನು ಮುಂದಾದ. ಅವನು ಕೇವಲ ಬಾಲಕನಾದರೂ ವಯಸ್ಕರಲ್ಲೂ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ದಿಟ್ಟತನ ಅವನಲ್ಲಿ ಅವಿಭವಿಸಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ (ಅವನು ಕೇಳಿದ ಮೊದಲೆರಡು ವರ, ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.) ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲೇಬೇಕೆಂಬ ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರ ಅವನಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಗೊಂಡಿತು. ಯಮನು ಒಡ್ಡಿದ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಲೋಭನೆಗಳಿಗೂ ಅವನು ಬಲಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಪರಿಣಾಮ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಯಿತು, ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮತಾಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಸ್ತವದೃಷ್ಟಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು - ಅದು ಕೀಳರಿಮೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಮೇಲರಿಮೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಆತ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಗುರುವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ - ಇವು ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದವು. ಇಂತಹ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಅವನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸಿಕ ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಕ ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿವೆಯೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ನೈಜ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವದ್‌ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾತ್ವಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ. ಶ್ರೀಧರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ, “ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಉಂಟಾದ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಆದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಸಾತ್ವಿಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.” (ಶಾಸ್ತ್ರಜನಿತವಿವೇಕಜ್ಞಾನ ಯುಕ್ತಾನಾಂ ತು ಸ್ವಭಾವವಿಜಯೇನ ಸಾತ್ವಿಕೀ ಏಕಾ ಏವ ಶ್ರದ್ಧಾ 1) ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗದೆಯೂ ಅನೇಕರು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾಗಿ ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣರಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ನುಡಿಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೇ. ಈಗ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಜನರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು:

೧. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಮನಬಂದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವವರು - ಇವರು ಆಸುರೀ ಸಂಪತ್ತಿನವರು, ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಕರು.
೨. ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವವರು ಸಾತ್ವಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.
೩. ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಅಥವಾ ಅದರಂತೆ ಅನುಸರಿಸಲಾಗದೆ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾಗಿ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಗ: ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸಿಕ ಮತ್ತು ತಾಮಸಿಕ. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: **ಶ್ರದ್ಧಾಮಯೋಽಯಂ ಪುರುಷೋ ಯೋ ಯಚ್ಛ್ರದ್ಧಃ ಸ ಏವ ಸಃ ||** “ಈ ಮಾನವನು ಶ್ರದ್ಧಾಮಯನು, ಅವನವನ ಶ್ರದ್ಧೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವಿರುತ್ತದೆ.” ತಾನು ದಡ್ಡ ಎಂದು ನಂಬುವವನು ದಡ್ಡನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ; ತಾನು ದುರ್ಬಲ ಎಂದು ನಂಬುವವನು ದುರ್ಬಲನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ, ಪಾಪಿ ಎಂದು ನಂಬುವವನು ಪಾಪಿಯೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಭಾವಿಸುವವನು ಉತ್ತಮನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯ. ಅನೇಕರು ‘ಇದು ಹೇಳುವುದು ಸುಲಭ, ಆಚರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ’ ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನೇಕರು ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ಅಥವಾ ಭಕ್ತನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಸತ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂದು ನಂಬಿದರೆ ಆ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಉತ್ತಮವಾಗುತ್ತದೆ. ತನಗೇನೂ

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಂಬುವವರಿಗೆ ಏನೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಕೆಲವು ಸೋಲನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಸೋಲೇ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ಜೋಲು ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೋಲಿನ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು ಸೋತರೂ ಗೆದ್ದವರಂತೆ ಗೆಲುವಿನ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಜನರು ಅವರವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆ, ಅದರಂತೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಭಯೋತ್ಪಾದಕರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ. ದರೋಡೆಕೋರರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಆಯಾಯ ಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಸ್ತಿಕರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ದೇವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಂಬುವವನಿಗಿಂತ ನಾಸ್ತಿಕನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ, ಏಕೆಂದರೆ ನಾಸ್ತಿಕನು ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ನಾಸ್ತಿಕರಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಭರವಸೆ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇತರರ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಇದ್ದರೂ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಏನನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸದವರು ಇನ್ನೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ತೆರೆದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಗೋ ಇದ್ದಕ್ಕಡೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಬದುಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಂಬದವನು, ನಾಸ್ತಿಕನು ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಆಳವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವನು ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ.” (ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಕೃತಿಶ್ರೇಣಿ, ಸಂ. ೭, ಪು. ೨೯-೩೦)

ಮೂರು ಬಗೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆಯಾಯ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು ಸಾತ್ವಿಕ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಂದರೆ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಸ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು, ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತು, ಇಂದ್ರಿಯಸುಖ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಅವುಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ತಾಮಸಿಕರು, ಭೂತಪ್ರೇತಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇತ ಆವಾಹನೆ, ಪ್ರೇತ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಮಾಟ-ಮಂತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಆಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾತ್ವಿಕರು ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ, ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ, ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ಉತ್ತಮ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ, ರಸವತ್ತಾದ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ಮತ್ತು ಸಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ಇರುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಸಿಕರು ಅತಿಕಟುವಾದ, ತುಂಬ ಮಸಾಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ, ತೀವ್ರಹುಳಿಯೂ ಉಪ್ಪೂ ಆದ, ಒಣಕಲಾದ, ತುಂಬ ದಾಹವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಆಹಾರವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ನಾಲಿಗೆಗೆ ಚುರು ಚುರು ಅನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಾಮಸಿಕರು, ಮಾಡಿ ಬಹಳ ಕಾಲವಾದ ಹಳಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ತಂಗಳುಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಆಹಾರವೇ ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟ! ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹವಾದ ದುರ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಹಾರವೇ ಅವರಿಗೆ ಬೇಕು. ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವ ಆಹಾರವು ಮೃತ್ಯುದ್ವಾರವೆಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: “ಹೆಚ್ಚು ಪೌಷ್ಟಿಕವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸುವುದು ಸೋಮಾರಿತನಕ್ಕೆ ಮೂಲ.” ಆಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು: ಹಿತಭುಕ್, ಮಿತಭುಕ್ ಮತ್ತು ಋತಭುಕ್. ದೇಹಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹಿತವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದು ಮಿತವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆಹಾರವು ಋಜುಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಡೆದು ದಾಗಿರಬೇಕು - ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಹಣದಿಂದ ಪಡೆದು ದಾಗಿರಬಾರದು.

ಇನ್ನು ಮೂರು ಬಗೆಯ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವೆಂದರೆ ಪೂಜೆ, ಹೋಮ, ವಿವಿಧ ವ್ರತಗಳು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಎಂದು, ಈಗಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಸಾತ್ವಿಕರು ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ, ನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಶಂಸೆಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿಯೂ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಆಚರಿಸುವ ಯಜ್ಞ ರಾಜಸಿಕವಾದುದು. ರೋಗನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಕೆಲವರು ಗಣಹೋಮ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವಿವಿಧ ಪೂಜೆ ಪಾರಾಯಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗೀತಾಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಫಲದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ನಿಷ್ಠೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂಥವರು ಸಾತ್ವಿಕರು. ಆದರೆ ತಾಮಸಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು ಯಾವುದೇ ನಿಯಮ ಶಿಸ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸದೆ, ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠೆಯಿಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೂ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವೂ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ನಚಿಕೇತನ ತಂದೆಯು ಯಜ್ಞದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಕರೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಯಜ್ಞ ತಾಮಸಿಕವಾದುದು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು

ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ, ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಅವು ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ ತತ್ತ್ವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಈಗ ಮೂರು ವಿಧದ ತಪಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: ಕಾಯಿಕ, ವಾಚಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ. ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ಶುಚಿಯಾಗಿರುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆ - ಇವು ಕಾಯಿಕ ತಪಸ್ಸು. ಕಾಯಿಕ ತಪಸ್ಸೆಂದರೆ ದೇಹ ದಂಡನೆಯಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸು. ತಾವೂ ಶುಚಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮನೆಯೊಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಶುಚಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸು. ಹಿಂದೂಗಳು ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಚ್ಛ ಭಾರತ ಅಭಿಯಾನವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಸಾವಿರಾರು ಕೋಟಿ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯ ನಿಗ್ರಹ. ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣನಿಗ್ರಹ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಆದರ್ಶ. ಇತರರೂ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ, ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಇತರರನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿಯೂ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೂ ನೋಯಿಸದಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅಹಿಂಸೆ. ಇತರರನ್ನು ನೋಯಿಸದಂತೆ, ಪ್ರಿಯವೂ ಹಿತವೂ ಆದ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವುದು ವಾಚ್ಛಯ ತಪಸ್ಸು. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ನಾವು ನುಡಿಯುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವೂ ಮೂರು ದ್ವಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಬರಬೇಕಂತೆ. ಮೊದಲನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು 'ಇದು ಸತ್ಯವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು 'ಇದು ಅವಶ್ಯಕವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು. ಮೂರನೆಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು 'ಇದು ದಯಾಪೂರ್ಣವೇ' ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕು. 'ಮಾತು ಬೆಳ್ಳಿ, ಮೌನ ಬಂಗಾರ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾದ ಮಾತೂ ಬಂಗಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯವೂ ವಾಚಿಕ ತಪಸ್ಸಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುವುದು, ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು, ನಿಷೇಧಾತ್ಮಕ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಇರುವುದು ಮಾನಸಿಕ ತಪಸ್ಸು. ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅಪಾರ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಈ ಮೂರು ಬಗೆಯ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ತಪಸ್ಸು. ಇತರರ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಯಸಿ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ರಾಜಸಿಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತ, ಇತರರಿಗೂ ಹಾನಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸು ತಾಮಸಿಕ. ತಪಸ್ಸಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವುದು. ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಕದಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹಾನಿ

ಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಬಾರದು. ಇತರರು ನೀಡುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ಸು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಪಸ್ಸು ಯಾವುದೆಂದರೆ ಅನೈತಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡದೆ ಬಾಳುವುದು - ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಒಂಟಿತನವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸು.

ದಾನವೂ ಮೂರು ಬಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ಅಯ್ಯೋ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ!' ಎಂದು ಕೊಡುವುದಲ್ಲ, ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮತೆಯಿಂದಲೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ದಾನ ಮಾಡುವುದು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ದಾನ. ಅಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಇರಬಾರದು, ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ತನಗೇನಾದರೂ ದಾನ ಪಡೆದವನಿಂದ ಉಪಕಾರ ವಾದೀತು ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇರಬಾರದು. ಒಂದು ಕಥೆಯಿದೆ:

ಆತನ ಹೆಸರು ಬಯಾಸಿಡ್ ಬುಸ್ತಾಮಿ. ಪರ್ಷಿಯಾ ದೇಶದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ.

ಒಂದು ಸಲ, ಬುಸ್ತಾಮಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಅರ್ಧರಾತ್ರಿ ಮೀರಿತ್ತು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುಡುಕ ತನ್ನ ತಂತೀ ವಾದ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತ ಅಪಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಬಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದ.

ಕುಡುಕನ ವರ್ತನೆ ಬುಸ್ತಾಮಿಗೆ ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲ. "ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದ.

ಬುಸ್ತಾಮಿಯ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಕುಡುಕನಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ ರೋಷ ಬಂತು. ಬುಸ್ತಾಮಿಯನ್ನು ಹೊಲಸುಹೊಲಸಾಗಿ ಬಯ್ಯ. ತನ್ನ ಕೈಲಿದ್ದ ವಾದ್ಯವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬುಸ್ತಾಮಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ. ಹೊಡೆದ ಏಳಿಗೆ ವಾದ್ಯ ಚೂರು ಚೂರಾಯಿತು; ಬುಸ್ತಾಮಿಯ ತಲೆ ಒಡೆದು, ಮುಖದ ಮೇಲೆ ರಕ್ತ ಹರಿಯಿತು.

ಬುಸ್ತಾಮಿ ತುಟಿ ಪಿಟಕೆ ಎನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ಮನೆಗೆ ಹೋದ. ಕುಡುಕ ಬಾಯಿ ಸೋಲುವವರೆಗೂ ಬೈಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ.

ಮಾರನೆಯ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಬುಸ್ತಾಮಿ ತನ್ನ ಸೇವಕನನ್ನು ಕರೆದ. ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯ ತುಂಬ ಮಿಠಾಯಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿದ. ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೇವಕನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ.

"ಇಂತಹ ಕಡೆ ಒಬ್ಬ ಕುಡುಕ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಮಿಠಾಯಿ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಈ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡು. 'ನನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನ ತಲೆಗೆ ತಗುಲಿ ನಿನ್ನ ವಾದ್ಯ ಚೂರುಚೂರಾಯಿತು. ದಯಮಾಡಿ ಈ ಹಣ ದಿಂದ ನೀನು ಹೊಸ ವಾದ್ಯ ಕೊಂಡುಕೊ. ಮತ್ತೆ ನನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಆಡಬಾರದ ಬೈಗಳನ್ನು ಆಡಿ, ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ದಯ

ಮಾಡಿ ಈ ಮಿಠಾಯಿ ತಿಂದು, ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಸಿಹಿ ಮಾಡಿಕೊ' ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದುದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸು" ಎಂದು ಬುಸ್ತಾಮಿ ಸೇವಕನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ.

ಸೇವಕ ಬಂದು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಡುಕನಿಗೆ ತುಂಬ ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಆಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಬುಸ್ತಾಮಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು ಆಡ್ಡ ಬಿದ್ದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ನೀತಿ: 'ಪ್ರೀತಿಯೇ ಇತರರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಪರಮಾಸ್ತ್ರ.' (ಸಂಗ್ರಹ: 'ವಿಚಾರ ರಶ್ಮಿ'ಯಿಂದ, 'ವಿವೇಕ ಪ್ರಭ', ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೦೦೧ ಪು. ೮ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ)

ಪರಾಶರರು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ದಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

**ಅಭಿಗಮ್ಯ ಉತ್ತಮಂ ದಾನಂ ಆಹೂಯೈವ ತು ಮಧ್ಯಮಮ್ |
ಅಧಮಂ ಯಾಚಮಾನಾಯ ಸೇವಾದಾನಂ ತು ನಿಷ್ಫಲಮ್ ||**

“ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ದಾನ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ದಾನ. (ಇದರಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರದ ಸುಳಿವಿರುವುದಿಲ್ಲ.) ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ದಾನ ಮಾಡುವುದು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ್ದು. (ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ನೀಡುವವನಿಗಿಂತ ಸಣ್ಣವನಾಗುತ್ತಾನೆ.) ಬೇಡಿ ಬಂದವನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವುದು ಅಧಮದಾನ. (ಇಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು.) ಅತ್ಯಂತ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ದಾನ ಯಾವುದೆಂದರೆ, ಸೇವೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ, ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ದಾನ ಮಾಡುವುದು.” ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕ ದಾನಮಾಡಿದಾಗ ಹೃದಯವು ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಭಾವದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತದೆ. “ಜೇಬು ಖಾಲಿಯಾದಂತೆಲ್ಲ ಹೃದಯ ತುಂಬುತ್ತದೆ” - ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವಿಕ್ಟರ್ ಹ್ಯೂಗೊ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಅದ್ವೈತಾನಂದರ ಮಾತು ಸ್ಮರಣಾರ್ಹ: “ದಾನ ಮಾಡುವುದೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಭಗವತ್ಸೇವೆ. ಸಂಸಾರಿಗಳು ಮಾನ, ಯಶಸ್ಸು, ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಹಾಗೂ ಉಪಕೃತರಿಂದ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನೂ ಬಯಸದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಆ ದಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನೀವು ಏನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತೀರೋ ಅದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ.”

ದಾನಮಾಡುವಾಗಲೂ ದೇಶ ಕಾಲ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಶ್ರಮದಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು (ದೇಶ). ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಕೊಳಕು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಕಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ (ಕಾಲ). ಯಾರಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೋ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು (ಪಾತ್ರ). ಕುಡುಕನಿಗೆ ಹಣ ನೀಡಿದರೆ ಅವನು ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅಕ್ಕುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ಆ ಸೇವೆ ದುಃಸೇವೆಯೇ (Dis-service) ಆಗುವುದುಂಟು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ ಯತೀಶ್ವರಾನಂದರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಒಂದು

ಘಟನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಸ್ವಾಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರ ಹಿತನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದರು ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಅವರಲ್ಲಿ ಸೇವೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಬೀದಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಾಯಿ ಗಾಯದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಯತೀಶ್ವರಾನಂದರು ಮತ್ತವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಈ ಸೇವೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು, ಕೂಡಲೇ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ಔಷಧಿಯನ್ನು ತಂದರು. ಗಾಯವನ್ನು ತೊಳೆದು ಔಷಧಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿ ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದ ನಂತರ ಒಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಆ ನಾಯಿ ಸತ್ತುಹೋಗಿತ್ತು! ಅದು ಗಾಯವನ್ನು ನೆಕ್ಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಔಷಧಿಯ ವಿಷ ಅದರ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಈ ಯಾವ ಆದರ್ಶಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಔದಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿದ ದಾನವು ರಾಜಸಿಕವೂ, ತಾಮಸಿಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಂದು ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಓಂ, ತತ್, ಸತ್, ಈ ಮೂರು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಪದಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಕಾರವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕ ಶಬ್ದ. 'ತತ್' ಆ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ತತ್ ತ್ವಂ ಅಸಿ ಎಂಬ ಮಹಾವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತತ್ ಪದವು ಈಶ್ವರನನ್ನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ನಾರದರು 'ಭಕ್ತಿ' ಪದವನ್ನು ನಿರ್ವಾಚಿಸುವಾಗ 'ಅಸ್ಮಿನ್' ಎಂಬ ಸರ್ವನಾಮವನ್ನೇ ಭಗವದ್-ಸೂಚಕವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಧರರು ತಮ್ಮ ಟೀಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ಜಗತ್ ಕಾಣತೇನ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್, ಅವಿದುಷಾಂ ಪರೋಕ್ಷತ್ವಾತ್ ಚ ತತ್ ಶಬ್ದೋಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ನಾಮ | - “ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನಿಲುಕದುದರಿಂದಲೂ ತತ್ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮದ ಹೆಸರು.” ‘ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ’ ದ ಎರಡನೆಯ ಸೂತ್ರವೂ ‘ಜನ್ಮಾದ್ಯಸ್ಯ ಯತಃ’ - ಯಾವುದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅದು (ತತ್) ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ‘ಅದು’ (ತತ್) ಎಂದು (ಇದು ಅಲ್ಲ) ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಿಕವಸ್ತುವನ್ನು ಸತ್ ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸದೇವ ಸಮ್ಯ ಇದಮಗ್ರ ಅಸೀತ್ (‘ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸತ್ ಒಂದೇ ಇತ್ತು’) ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಯಜ್ಞದಾನತಪಃಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಒಂಕಾರದೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 'ತತ್' ಎಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ ಫಲಗಳು ಅವನಿಗೇ ಸೇರಿದುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ತತ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವೇ ಅನಾಸಕ್ತಿಯ ಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.